

**BERAAT KARARININ İSTİNAF KANUN YOLUNDA
BOZULMASI SONRASINDA VERİLEN
MAHKÛMİYET KARARININ TEMYİZ EDİLEBİLİRLİĞİNE
İLİŞKİN TARTIŞMA**

(Araştırma Makalesi)

DOI: <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1375496>

Prof. Dr. Fatih BİRTEK*

Öz

2016 yılı itibariyle Türk ceza muhakemesindeki yargılama sistemi üç dereceli hale gelmiştir. Bu sistem içerisinde, istinaf kanun yolu hem maddi hem de hukuki meselenin denetlendiği “ikinci derece” bir kanun yolu olarak işlev görmektedir ve adil yargılanma hakkı açısından önemli bir güvence teşkil etmektedir.

İstinaf kanun yolunda, ilk derece mahkemesinin kararındaki hukuka ve usule aykırılıkların “düzeltilmesi” kuralı iken “bozma” istisnadır. Bu sebeple CMK’de bozma kararı verilebilecek haller sınırlı bir şekilde sayılmıştır. İlk derece mahkemelerinin, bozma kararına karşı direnmeleri mümkün olmadığından (CMK m. 284/1), bozmadan sonraki serbestlik kuralı uyarınca yeni bir karar verilmesi gerekmektedir.

Sanık hakkında verilen beraat kararının istinaf kanun yolunda bozulmasından sonra, ilk derece mahkemesinin “mahkûmiyet” kararı vermesi ve bu kararın da istinaf kanun yolunda kesinleşmesi söz konusu olabilecektir. Direnme yasağı nedeniyle, bozmadan sonra tesis olunan mahkûmiyet kararı bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin kararı gibi değerlendirilerek, bozmadan sonra tesis olunan ve istinaf kanun yolunda kesinleşmesi gereken mahkûmiyet kararı bakımından, temyiz kanun yolunun açık olup olmadığı uygulamada tartışmalıdır.

* Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Sivas (fatihbirtek@hotmail.com) ORCID: 0000-0001-7019-0653 (Geliş Tarihi: 02.08.2023-Kabul Tarihi: 20.09.2023) Yazar, eserinin Derginize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.

Çalışmayı dil ve yazım yönünden denetleyen ve çalışma hakkındaki fikirlerini beyan eden Dr. Öğr. Üyesi Abdülbaki GİYİK’e ve Av. Mustafa Onur YAPAR’a teşekkür ederim.

Anahtar Kelimeler

İstinaf, Bozma, Bozma sonrası mahkûmiyet, Temyiz edilebilirlik, Temyiz davası

**THE APPEALABILITY DISCUSSION OF CONVICTION
DECISION WHICH IS GIVEN AFTER THE DECISION OF
REVERSAL OF ACQUITTAL IN APPEAL**

(Research Article)

Abstract

The Turkish criminal procedure (TCP) system transformed into a three-step criminal justice system in 2016. The level of appeal is second degree remedy in this judicial system which is included the supervision of material and legal issue. Also this remedy is the important guarantee in terms of right to fair trial.

The decision of reversal is exceptional but the correction of judicial errors is principal in remedy of appeal. Accordingly, the reasons of decision of reversal are restricted in Criminal Procedure Code. The court of first instance can not give a decision of persistence against to the reversal decision of court of appeal (CPC, Art. 284/1). The court of first instance should give a new decision after the reversal decision within the principle of independence.

Court of first instance can give a conviction decision after the reversal of the decision of acquittal in appeal and this judgement may be become of a final decree after the appeal application. Due to the prohibition of resistance, the conviction decision established after reversal is evaluated as the decision of the penal chamber of the regional court of appeal. Therefore the appealability of mentioned conviction decision is criticized in debate of Court of Cassation.

Keywords

Appeal, Cassation, Conviction after cassation, Appealability, Criminal appeal

GİRİŞ

CMK'nın 272 vd. maddelerinde düzenlenen istinaf kanun yolu, üç dereceli bir yargılama hüviyetini taşıyan Türk ceza muhakemesinde, ikinci derece kanun yoludur. İstinaf incelemesi, “*üst mahkeme*”¹ olarak kabul edilen bölge adliye mahkemelerinin ceza daireleri tarafından yapılmaktadır². Bu kanun yolunda (temyizden farklı olarak) hem maddi mesele hem de hukuki mesele bakımından denetim yapılmakta ve gerek görülen muhakeme işlemleri kısmen veya tamamen tekrar edilerek (veya tekrar edilmeksizin) maddi gerçeğe ulaşıp yeni bir hüküm verilebilmektedir³.

Türk hukukunda, ilk derece mahkemesindeki bütün işlemlerin tekrar edildiği “*geniş anlamda*” istinaf yerine; sadece bölge adliye mahkemesince gerek görülen “*tartışmalı hususların*” ele alındığı ve gerekli görülen işlemlerin tekrarlanmasını yeterli gören “*dar anlamda*” istinaf uygulaması kabul edilmiştir⁴. Dar anlamda istinaf yolunun kabul edilmesi nedeniyle, istinaf kanun yolunda hukuka aykırılıkların “*düzeltilmesi/ islahı*” temel kural iken, “*bozma*” istisnadır⁵. Bu sebeple, Yargıtay’ın aksine bölge adliye mahkeme-

¹ İstinafin, ilk defa mahkemeler hiyerarşisi ortaya çıktıktan sonra uygulanmaya başlandığı ve üst mahkeme olduğu hususunda bkz. **Yenisey**, Feridun: Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf ve Tekrar Kabulü Sorunu, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1979, s. 88-89.

² Ceza muhakemesinde, ancak maddi vakiya ilişkin olarak öğrenme yargılaması yapabilen (delillerle doğrudan temas edip yeni bir delil takdiri yapabilen) kanun yolu denetiminin ikinci derece kanun yolu olarak kabul edilebileceği ve istinaf kanun yolunun da bu anlamda “*ikinci derece*” kanun yolu olduğu hususunda bkz. **Özbek**, Veli Özer/**Doğan**, Koray/**Bacaksız**, Pınar: Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022, s. 111, 759; **Birtek**, Fatih, Ceza Muhakemesinde İstinaf, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s. 41.

³ Ceza muhakemesinin temel ilkelerine bağlı kalınarak maddi gerçek araştırılabildiği için istinaf kanun yolunun temyizden farklı olduğu hususunda bkz. **Gökçen**, Ahmet/**Balci**, Murat/**Alşahin**, M. Emin/**Çakır**, Kerim: Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 690. İstinafin inceleme kapsamı yönüyle temyizden daha geniş, ancak kararlarının etkinlik alanı bakımından temyizden daha dar olduğu hususunda bkz. **Soyaslan**, Doğan: Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s. 564. İstinaf incelemesinin en geniş denetim imkanı veren kanun yolu olduğu hususunda bkz. **Güngör**, Devrim, Ceza Muhakemesinde İstinaf, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 35.

⁴ **Yenisey**, s. 72; **Çınar**, Ali Rıza: Türk ve Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 140; **Şahin**, Cumhuriyet/**Göktürk**: Neslihan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 13. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022, s. 624; **Sarıgül**, Ali Tanju: Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf, TBB Yayını, Ankara 2017, s. 120; **Ünsal**, Cengiz: Ceza Muhakemesinde İstinaf, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2016, s. 39-40; **Birtek**, İstinaf, s. 225.

⁵ **Yenisey**, s. 190; **Öztürk**, Bahri (Ed.): Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018, s. 690.

leri “bozma” mahkemesi olmayıp, “düzeltme” mahkemesidir⁶. Hiç şüphesiz bu tür bir uygulama, davaların daha kısa sürede sona ermesi amacıyla kabul edilmiştir⁷.

İstinaf kanun yolunun kabul edildiği 2016 yılından bugüne kadar olan uygulamada, en yoğun tartışmanın istinaf kanun yolundaki incelemenin kapsamı ve bozma konusunda yaşandığı söylenebilir. Nitekim kanun koyucunun, istinaf kanun yoluna ilişkin yaptığı değişikliklerin de “*bölge adliye mahkemesinde inceleme ve kovuşturma*” başlıklı 280. maddede yoğunlaştığı görülmektedir⁸.

Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin, bozmayı gerektirmeyen hukuka aykırılıklar bakımından (CMK m. 280/1- e, f’deki haller dışında) hukuka ve usule aykırılıkları kendisinin düzelterek bir karar vermesi gerekirken; Türk hukukunda kabul edilen istinaf türünün mahiyeti ve bu istinaf türündeki denetimin kapsamı konusundaki hatalı değerlendirme neticesinde, gerçekte bozma kararı verilmesini gerektirmeyen hukuka ve usule aykırılıklar bakımından bozma kararı vererek dosyayı ilk derece mahkemesine gönderdiği nadir olmayan bir uygulamadır. İstinaf kanun yolunun mahiyeti, kapsamı ve kabul edilmesindeki amaç nazara alındığında, bölge adliye mahkemesince “*mahkûmiyet kararı verilmesi gerekirken beraat kararı verildiği*”nden bahisle bozma kararı tesis olunabilmesi mümkün değildir. Hiç şüphesiz, CMK m. 284’te düzenlenen “*direnme yasağı*”, bu tür bir hukuka aykırılığın düzeltilmesine, ilk derece mahkemesinin bölge adliye mahkemesinin kararına karşı çıkma imkân tanımamaktadır⁹. Yine bölge adliye mahkemesinin bozma kararının temyiz edilebilmesi de mümkün değildir (CMK m. 286).

CMK m. 280/1-e, f kapsamında, istisnai hallerin gerçekleşmesi üzerine bozma kararı verilmesi halinde de “*direnme yasağı*” nedeniyle ilk derece mahkemesinin bozma kararı doğrultusunda kovuşturmaya kaldığı yerden devam etmesi ve bozma kararında belirtilen hukuka/usule aykırılıkları gidererek yeni bir karar vermesi gerekmektedir.

⁶ Selçuk, Sami: “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHFHAD, C. 19, S. 2, Y. 2013, s. 359.

⁷ Yenisey, s. 191.

⁸ Değişiklikler için bkz. 6545 sayılı Kanun, 6758 sayılı Kanun’un 15. maddesi, 7035 sayılı Kanun, 7079 sayılı Kanun ve 7188 sayılı Kanun.

⁹ Kanun’da açıkça düzenlenmediği için bozma kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurulabilmesinin de mümkün olmadığı hususunda bkz. Çınar, s. 156.

İlk derece mahkemesince, sanık hakkında beraat kararı verilmesinden sonra bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından gerek CMK m. 280/1-e, f’de belirtilen sebeplerle (istisnai hallerin mevcut olması nedeniyle) gerekse yukarıda yer verildiği üzere hukuka aykırı olarak tesis olunan “bozma” kararı verilmesi ve ilk derece mahkemesince bozmadan sonra yapılacak yargılamada “mahkûmiyet” kararı verilmesi muhtemeldir. Bu karar bakımından ortaya çıkan asıl sorun, ilk derece mahkemesinin beraat kararının bozulması sonrasında, beraat kararında ısrar edemeyip (direnme kararı veremeyip) bozma kararı doğrultusunda genel hükümlere göre kovuşturmaya devam edip¹⁰ mahkûmiyet kararı vermesi ve bu kararın da CMK m. 282 kapsamında istinaf kanun yolunda kesinleşen hükümlerden olması halinde karşımıza çıkmaktadır. Zira bu durumda, ilk derece mahkemesince hakkında beraat kararı verilen sanık bakımından, direnme yasağı nedeniyle beraat kararının ortadan kalkması ve bozma kararı sonrasında mahkûmiyet kararı verilmesi ve bu kararın da istinaf kanun yolunda kesinleşmesi söz konusu olmaktadır. Bu tür bir durumda, direnme yasağı nedeniyle, sanık hakkında tesis olunan mahkûmiyet hükmü bölge adliye ceza mahkemesi tarafından verilmiş bir hüküm gibi kabul edildiğinde, sanık ilk kez mahkûm edilmiş olacak ve bu karar/ hüküm bakımından temyiz kanun yolu açık olacaktır (CMK m. 286). Ancak bu tür bir değerlendirme yapılmaksızın, direnme yasağı göz ardı edilerek salt CMK m. 286’daki hükümler kapsamında bir değerlendirme yapıldığında sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmüne karşı temyiz yolunun kapalı olduğu ve hükmün kesinleştiği kabul edilmek zorundadır.

İlk derece mahkemesinin beraat kararına ilişkin olarak bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından CMK m. 280/1-e, f’ye uygun olarak tesis edilen bozma kararı ile esasında bozma kararı verilmesi mümkün olmayan suç vasfına yönelik bozma kararları ile sübuta yönelik bozma kararları sonrasında ortaya çıkan durum ve bozmadan sonra verilen mahkûmiyet kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine dair kararın temyiz edilebilirliği üzerine etkisinin incelenmesi gerekmektedir. Bu sebeple çalışmamızda, bozmadan sonra verilen mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmasına rağmen, istinaf başvurusunun esastan reddedilmesi ve hükme karşı temyiz kanun yolunun kanun gereği kapatılmış olması (CMK m. 286) halinde, beraat kararına ilişkin istinaf kanun yolundaki ilk bozmanın, sanığın temyiz kanun yoluna başvurma hakkını ortadan kaldırıp kaldırmadığı hususu tartışılacaktır.

¹⁰ Yenisey/Nuhoğlu, s. 973.

I. İSTİNAF KANUN YOLUNDA BOZMA KARARI VE BOZMANIN SONUÇLARI

CMK m. 280/1-e, f’de istinaf incelemesi neticesinde bozma kararı verilebilecek haller sınırlı bir şekilde sayılmıştır. Buna göre “*ilk derece mahkemesinin kararında 289 uncu maddenin birinci fıkrasının (g) ve (h) bentleri hariç diğer bentlerinde belirtilen bir hukuka aykırılık nedeninin bulunması*”¹¹ ve “*soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmediğinin veya önödeme ve uzlaştırma usulünün uygulanmadığının anlaşılması ya da davanın ilk derece mahkemesinde görülmekte olan bir dava ile yürütülmesinin zorunlu olması*” hallerinde bozma kararı verilebilecektir. Bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bozma kararında, kararın hangi nedenle bozulduğunun açık bir şekilde gösterilmesi gerekir¹². Bozma nedenlerinden en az birinin tespit edilmesi halinde bozma kararı verilmesi gerektiği, hükmün diğer yönlerden (mutlak hukuka aykırılık nedenleri dışındaki nedenler yönünden) incelenmesinin gerekmediği kabul edilmektedir¹³. Kanaatimizce bu düşünce CMK m. 28/1-e’de yer verilen ve kesin/ mutlak hukuka aykırılık hallerine dayalı bozma bakımından geçerli olsa da m. 280/1-f’de yer verilen bozma

¹¹ CMK m. 289/1- g ve h bentlerinin “esnek” hukuka kesin aykırılık halleri olduğu ve bu sebeple istinaf kanun yolunda bozma kararı verilebilecek haller arasından (7079 sayılı Kanun değişikliği ile) çıkarıldığı ancak bu düzenlemenin isabetli olmadığı hususunda bkz. **Şahin/Göktürk**, s. 631, dn. 1057. Düşüncemize göre mezkûr hukuka kesin aykırılık hallerinin “esnek” oluşu, bölge adliye mahkemelerinin bozma kararını vermesini kolaylaştırdığı ve bu kolaylığın mahkemelerin kurulma amacına, istinaf incelemesinin mahiyetine ve kapsamına aykırı uygulamaları ortaya çıkardığından, 7079 sayılı Kanun ile söz konusu değişiklik yapılmıştır. Zira değişikliğe ilişkin kanun teklifinin gerekçesinde “*hükmün gerekçe içermemesi ve hüküm için önemli olan hususlarda mahkeme kararı ile savunma hakkının sınırlandırılmış olması hallerinde, istinaf mahkemelerinin söz konusu hukuka aykırılıkları duruşma açmak suretiyle gidermesinin*” hükmüne bağlandığı ifade edilmiştir. Gerekçe için bkz. <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D26/Y3/T1/WebOnergeMetni/6f1a4809-a009-48ae-aea1-68f492207f47.pdf>, (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

¹² **Öztürk**, s. 722; **Çınar**, s. 156. Kararın bir nedenden dolayı bozulması halinde dahi bütünüyle bozulmuş sayılacağı ve kesin olarak hükümsüz hale geleceği hususunda bkz. **Toroslu**, Nevzat/**Feyzioğlu**, Metin: Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2008, s. 345. Bozma nedenlerinin gösterilmesi hususunda, temyiz kanun yoluna ilişkin CMK m. 302 hükmünün (kıyasen) istinaf kanun yolu bakımından da uygulanmasının mümkün olduğu hususunda bkz. **Ünsal**, s. 290, dn. 68.

¹³ **Çınar**, s. 156-157; **Erdem**, Mustafa Ruhan: Ceza Muhakemesinde Yeni Bir Denetim Muhakemesi Yolu Olarak İstinaf, Seçkin Yayınevi, Ankara 2010, s. 134; **Kaymaz**, Seydi, Ceza Muhakemesinde İstinaf, 3. Baskı, Ankara 2023, s. 186-187; **Balcı**, Fidan/**Öztürk**, Seyithan: Yargıtay Kararları Işığında Ceza Yargılamasında İstinaf ve Temyiz, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s. 184-185.

nedenleri bakımından geçerli kabul edilmez. CMK m. 280/1-f kapsamında bozma nedeni tespit edildiğinde, ilk derece mahkemesinin bozmadan sonra yapacağı yargılamaya ilişkin olarak yol gösterici mahiyette tespitlerde bulunulması (diğer yönlerden de incelenmesi) mümkün ve gereklidir¹⁴. Bölge adliye mahkemesinin içtihat mahkemesi olmadığı ve içtihat birliğini sağlamak gibi bir görevi bulunmadığı ve temyizde olduğu gibi “kabul bozması”¹⁵ adı altında bir bozma yapamayacağını düşünmekle birlikte, yargılamanın adil/ hakkaniyete uygun ve makul sürede yapılabilmesi için tespit edilen sair hukuka aykırılıkların bildirilmesinin mümkün olduğunu düşünmekteyiz.

İlk derece mahkemesinin kararında, bozma nedenlerinin bulunduğu dosya üzerinden yapılacak incelemede anlaşılabilirliği gibi duruşma açıldıktan sonra da anlaşılabilir¹⁶ ve yargılama şartı ile uzlaştırma gibi hususlara ilişkin bozma nedeni istinaf başvurusu sonrasında da (örneğin, kanun değişikliği nedeniyle de) ortaya çıkmış olabilir.

Sınırlı sayıda belirtilen ve bu niteliği gereğince de kıyas yoluyla genişletilmesi mümkün olmayan¹⁷ bozma nedenleri incelendiğinde, bu nedenlerin usule ilişkin nedenler olduğu, maddi vakıanın sübutuna (maddi meseleye) veya suç vasfına (hukuki meseleye) ilişkin herhangi bir bozma nedeni düzenlenmediği görülmektedir.

¹⁴ Kaymaz’a göre ilk derece mahkemesine (özellikle yeni bir heyet söz konusu olduğunda) yön vermek isabetli değildir. Ancak değer bozma nedenleri söz konusu olduğunda, hukuka aykırılıkların giderilmesinin temini için bu hukuka aykırılıkların da gösterilmesi gerekir. Açıklama için bkz. **Kaymaz**, s. 185.

¹⁵ CMK m. 302/3 kapsamında, temyiz incelemesi neticesinde hükmün temyiz dilekçesinde gösterilen sebeplerle bozulması halinde, dilekçede yer verilmese dahi saptanan bütün diğer hukuka aykırılık hallerinin bozma kararında gösterilmesi “*kabul bozması*” olarak tanımlanmaktadır. Yargıtay tarafından “kabule göre” denilerek yapılan bozma, uyarma ve yol gösterme amaçlıdır. Yargıtay’a göre kabul bozması direnmeye veya Cumhuriyet başsavcısının itirazına (CMK m. 308) konu edilemez. Yarg. CGK, T. 30.06.2009, E. 2009/169, K. 2009/186; Yarg. CGK., T. 07.12.2012, E. 2012/2-297, K. 2012/22, (www.yargitay.gov.tr, ErişimTarihi: 20.07.2023). Kabul bozması uygulaması, Yargıtay’ın hukuk birliğini sağlama ve içtihat mahkemesi olma işlevinin bir gereği olarak yerleşmiş bir uygulamadır. Açıklama için bkz. **Birtek**, Fatih: “Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk”, İstanbul Hukuk Mecmuası (İHM), C. 80, S. 4, Y. 2022, s. 1335.

¹⁶ **Soyaslan**, s. 572; **Erdem**, s. 134; **Ünsal**, s. 289.

¹⁷ Ceza muhakemesinde kural olarak kıyas serbestisi bulunmakla birlikte, sınırlı saymanın olduğu haller ile istisnai hükümlerde (ve kanunilik ilkesi gereğince koruma tedbirlerinde) kıyas yasağının geçerli olduğu hususunda bkz. **Centel**, Nur/**Zafer**, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, Yirminci Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 56; **Ünver**, Yener/**Hakeri**, Hakan: Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 73.

Bozma kararı sonrasında, hükmü bozulan ilk derece mahkemesince (veya bölge adliye mahkemesince aynı yargı çevresinde yer alan diğer bir ilk derece mahkemesince) bozma kararı doğrultusunda yeniden inceleme yapılarak yeni bir hüküm kurulması gerekmektedir. Zira bozma kararı ile ilk hüküm ister beraat isterse mahkûmiyet olsun, ortadan kalkmış olur¹⁸.

Bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bozma kararı ister CMK m. 280/1-e, f'ye ve dolayısıyla hukuka uygun olsun isterse maddi meseleye ve hukuki meseleye ilişkin olması nedeniyle hukuka aykırı olsun, bozma kararı sonrasında CMK m. 284'te yer alan "direnme yasağı" devreye girecektir. CMK m. 284/1'e göre "*Bölge adliye mahkemesi karar ve hükümlerine karşı direnilemez; bunlara karşı herhangi bir kanun yoluna gidilemez*". Yine bozma kararı sonrasında ceza uyuşmazlığına ilişkin bir "*kesinleşme/ yargılaşma*" durumu ortaya çıkmadığından CMK m. 308/A kapsamında bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısının itiraz yetkisinin kullanılması da söz konusu olamayacaktır. Bu sebeple ister hukuka aykırı isterse hukuka uygun olsun, bölge adliye mahkemesinin bozma kararının ortadan kaldırılabilmesi mümkün değildir.

Bozma kararının CMK 280/1-e, f'ye açıkça aykırı olarak tesis edildiği (suç vasfına yöneldiği veya sübuta ilişkin olduğu) durumlarda, bozma kararının yok hükmünde sayılıp sayılamayacağı tartışmalıdır.

Yokluk, bir muhakeme işleminin "*işlemin yapılmamış olduğunu bir başka süjenin farz ve kabul etmesi*" olarak tanımlanmaktadır¹⁹. Yokluk yaptırımını, bir usul işleminin temel unsurlarındaki eksiklik nedeniyle ortaya çıkan, ağır ve önemli aykırılıklara uygulanan bir yaptırımdır²⁰. Yargıtay tarafından "*işlemin bir başka makam tarafından ortadan kaldırılması için kanun yolu tanınmış olan hallerde, yokluk müeyyidesinin söz konusu olamayacağı*" kabul edilmektedir²¹.

¹⁸ Hüküm, nihai karar ortadan kalkmakla birlikte ilk derece mahkemesince ara karar ile uygulanan veya soruşturma aşamasında uygulanan koruma tedbirleri hükümsüz hale gelmez. Hükümsüz hale gelen ve hukuk aleminden silinen karar, ara kararlar değil sadece "*son/ nihai karardır*".

¹⁹ **Kunter**, Nurullah/**Yenisey**, Feridun/**Nuhoğlu**, Ayşe: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Onsekizinci Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 204; **Yenisey**, Feridun/**Nuhoğlu**, Ayşe: Ceza Muhakemesi Hukuku, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 102.

²⁰ **Ünver/Hakeri**, s. 156. Ceza muhakemesi işlemlerinin müeyyidelerinin neler olduğu konusunun hemen her ülkede yetersiz bir şekilde düzenlendiği ve bu sebeple de çok tartışmalı olduğu hususunda bkz. **Kunter/Yenisey/Nuhoğlu**, s. 203.

²¹ Y. CGK, 06.05.2008, E. 2008/90, K. 2008/100, (www.yargitay.gov.tr. Erişim Tarihi: 20.07.2023).

Yargıtay kararlarında, kendisine başvuru mercinin inceleme yetkisi olmayan bir kararı incelemesi, bir ceza soruşturması bulunmaksızın kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi, suçtan zarar görmeyen kişilerin davaya katılmasına karar verilmesi²², nihai hüküm sonrasında mahkemenin hükmü değiştirmesi veya tutuklama kararı vermesi²³ gibi ağır hukuka aykırılıklarla malul kararlar, yok hükmünde kabul edilmektedir²⁴. Yok hükmündeki kararlara karşı, kanun yoluna başvurulmasına da gerek yoktur²⁵.

CMK 280/1-e, f hükümlerine aykırı bir şekilde -Kanun'da sınırlı sayılan haller dışında- özellikle suç vasfına veya sübuta yönelik olarak- tesis olunan bozma kararlarının, yok hükmünde sayılması mümkün değildir. Zira bu tür durumlarda, bölge adliye mahkemesi ceza dairesi, Kanun'un açık hükmünü doğrudan veya kıyas yapmak suretiyle ihlal etmekle birlikte, tesis olunan karar yokluk yaptırımını gerektirecek nitelikte *“temel unsurlarda ağır bir hata ve eksiklik”* olarak kabul edilemez. Bu tür bir hata, açık bir *“uygulama hatası”* olarak kabul edilebilir. Zira Yargıtay'a göre de *“Uygu-*

²² Ünver/Hakeri, s. 156-157.

²³ Y. 1. CD, 20.03.2014 tarih, E. 2014/118, K. 2014/1750. Bu karar sonrasında, 14/4/2020 tarih ve 7242 sayılı Kanun'un 16. maddesi ile CMK m. 112/2'de değişiklik yapılmış ve kanun yolu aşamasında ilk derece mahkemesinin adli kontrol kararı verebilmesinin yolu açılmıştır. Düzenlemeye göre *“Hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş ve bu hükmü ilgili olarak istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmuş olması hâlinde, UYAP kayıtlarını incelemek suretiyle hükmü veren ilk derece mahkemesi de tutuklama kararı verebilir”*. Bu sebeple nihai hükümden sonra ilk derece mahkemesinin dosyadan el çekmesi kuralına bu düzenlemeyle bir istisna getirildiği söylenebilir. Yine Yargıtay'a göre *“uygulama ve hesap hataları dışında kalan ve sonuç ceza üzerinde değişikliğe yol açmayan maddi yazım hatalarının yöntem ve zaman sınırlamasına tabi bulunmaksızın, bizzat bu hatayı yapan merci tarafından kendiliğinden veya denetim muhakemesi sonunda verilen bir karardaki uyarı üzerine düzeltilmesi mümkündür”*. Yarg. CGK, T. 15.03.2016, E. 2014/482, K. 2016/125, (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2023).

²⁴ Yargıtay'ın yokluk müeyyidesini içtihatla genişlettiği ve CMK'de pek çok maddede (örneğin; m. 78/1, 80/1 vs.) yokluk müeyyidesi düzenlendiği hususunda bkz. **Kunter/Yenisey/Nuhoğlu**, s. 205.

²⁵ **Erdem**, s. 54. Yargıtay ise yok hükmündeki kararlar bakımından, şeklen dahi olsa *“yokluğun tespit edilerek”* bu kararların hukuk aleminden çıkarılması gerektiğini kabul etmektedir. Yargıtay'a göre *“O halde, Erdal Noyan'ın Yargıtay Cumhuriyet Savcısı olarak tebliğname düzenleyip görüş bildirdiği somut olayda, Özel Dairede işin müzakeresine katılıp oy kullanarak kararın oluşmasını sağladığı anlaşıldığından, açıklanan ilkeler doğrultusunda Özel Dairenin 21.7.2011 gün ve 293-63 Sayılı kararı hukuken yok hükmünde olup sonuç doğurması olanaksızdır. Bu itibarla, itirazın kabulüyle Özel Daire kararının kaldırılmasına ve yerel mahkeme hükmünün temyiz incelemesinin sağlanması için dosyanın yeniden Özel Daireye gönderilmesine karar verilmelidir.”* Y. CGK., 27.09.2011, E. 2011/13-250, K. 2011/190. Bu karar ve aksi yöndeki karar için bkz. **Birtek**, İstinaf, s. 114, dn., 429.

*lama hatası; yargılama araçlarının belirli biçimde hatalı takdir edilmelelerinden kaynaklanan hukuki yanlgılardır... Kanun maddesinin yanlış yorumlanmasının söz konusu olduğu, hâkimin takdirine bağlı ve bilinçli uygulamalardaki hata ve aykırılıkların yani uygulama hatalarının aleyhte değiştirme yasağı kapsamında kalaca[ktır]*²⁶.

Bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından ilk derece mahkemesinin beraat kararına yönelik olarak ister hukuka uygun bir şekilde (CMK m. 280/1-e, f bentleri kapsamında) isterse uygulama hatasıyla hukuka aykırı bir şekilde (suç vasfına ve sübuta yönelik) verilmiş olsun, CMK m. 284/1’de yer alan açık düzenleme sebebiyle ilk derece mahkemesinin bozma kararına karşı direnebilmesi mümkün değildir. Bozma kararı ile ilk derece mahkemesinin esasa ilişkin son kararı kesin olarak²⁷ “kaldırılmış” olur ve ilk derece mahkemesindeki muhakeme, nihai karar öncesine döndüğünden kovuşturmayaya devam edilmesi gerekliliği/ zorunluluğu ortaya çıkar.

II. BOZMA KARARINDAN SONRAKİ MUHAKEME

CMK m. 284’te yer verilen ve bölge adliye mahkemesinin bozma kararına karşı direnme kararı verilmesini yasaklayan düzenleme nedeniyle, bozma kararı sonrasında ilk derece mahkemesinin “bozma nedeni doğrultusunda” hukuka aykırılığı gidermek ve yeniden bir son karar vermek üzere kovuşturmayaya devam etmesi dışında bir yol bulunmamaktadır²⁸.

Bozma kararı ile ilk derece mahkemesinin son kararı ortadan kalkacağından (hükümsüz hale geleceğinden), bozma kararı sonrasında ilk derece mahkemesinin ayrı bir esasa kaydetmek suretiyle kovuşturmayaya “nihai karardan önceki aşamadan” devam etmesi gerekmektedir. Hiç şüphesiz, bozma kararından sonraki “kovuşturma”, yeniden başlayan ve bütün işlemlerin tekrar edileceği bir evre olmayıp sadece bozma kararı doğrultusunda inceleme ve araştırmanın yapılacağı bir evredir.

Temyiz kanun yolundaki bozma sonrasında, ilk derece mahkemesinin veya bölge adliye mahkemesinin ne şekilde hareket edeceği CMK m. 307’de açık bir şekilde düzenlendiği halde, istinaf kanun yolu bakımından bu şekilde bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Öğretide, CMK 307 benzeri bir düzenlemenin istinaf kanun yolu için de yapılması gerektiği ifade edilmekle

²⁶ Y. CGK, 15.03.2016, E. 2014/482, K. 2016/125, (www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 20.07.2023).

²⁷ **Toroslu/Feyzioğlu**, s. 345.

²⁸ İstinaf kanun yolunda ilk derece mahkemesine, bozmaya karşı direnme imkanının tanınması gerektiği hususunda bkz. **Kaymaz**, s. 186-187, 368.

birlikte²⁹, bu tür bir düzenleme olmaksızın da CMK m. 307/1 hükmünün kıyas yoluyla istinaf aşamasında uygulanabileceği de öne sürülmektedir³⁰.

Bozma sonrasında ilk derece mahkemesi, ayrı bir esas ve yeni bir tensip zaptı ile kovuşturmaya devam edecek ve CMK m. 307/1 hükmüne kıyasen³¹ taraflara bozma kararına karşı diyeceklerini sorarak kovuşturmanın seyrini belirleyecektir. Zira bozma kararı sonrasında, tarafların tevsi-i tahkikat talepleri olabileceği gibi bozma kararına yönelik beyanları da bozma kararının hukuka uygun olup olmadığı, daha iyi anlaşılabilmesi ve kararın gereklerinin ne şekilde yerine getirileceği hususunda mahkemeye yön gösterici olacaktır.

Bozma kararı sonrasında, bozmadan sonraki (bozma kararına uyulmasından sonraki) serbestlik ilkesi³² uyarınca bozma kararındaki hususlar gözetilerek ilk derece mahkemesinin yeniden karar (farklı gerekçeyle aynı kararı veya farklı bir kararı) vermesinin önünde (CMK m. 283'te düzenlenen yaptırımı ağırlaştırmama kuralı dışında) bir engel de bulunmamaktadır³³. Zira istinaf kanun yolunun kabul edilmesindeki amaç hukuk birliğinin ve hukukun gelişmesine katkı sağlanması olmadığından, ilkesel olarak istinaf merciin kararlarının ilk derece mahkemesi tarafından bağlayıcılığı kabul

²⁹ **Birtek**, İstinaf, s. 256.

³⁰ **Çınar**, s. 157; **Sarıgül**, s. 130.

³¹ CMK m. 307/1 hükmünde yer verilen “*Yargıtaydan verilen bozma kararı üzerine davaya yeniden bakacak bölge adliye veya ilk derece mahkemesi, ilgililere bozmaya karşı diyeceklerini sorar*” düzenlemesi, Yargıtay’ın bozma kararına karşı direnilip direnilmeyeceğinin belirlenmesi amacıyla da hizmet etse de istinaf kanun yolunda “direnme yasağı” söz konusu olduğundan, istinaf bozması sonrasında bozma kararına karşı tarafların beyanının alınmasında bu amacın mevcut olduğu söylenemez. İstinaf kanun yolunda, CMK m. 307 hükmünün bütünüyle ve kıyasen uygulanabileceği ve sanık dinlenmeksizin bozmaya konu cezadan daha ağır bir cezaya hükmolunamayacağı hususunda - bizim de katıldığımız- düşünce için bkz. **Ünsal**, s. 290.

³² “*Bozmadan sonraki serbestlik*” ilkesi hakkında bkz. **Kunter/Yenisey/Nuhoğlu**, s. 1782; **Selçuk**, Sami/**Çınar**, Ali Rıza: Yaptırımı (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırmama Kuralı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 20-21; **Birtek**, İstinaf, s. 310 vd.

³³ Bozma kararı sonrasında, araştırma, inceleme ya da toplanan yeni delillere dayanarak, ilk kararda yer almayan gerekçeyle (ek veya değişik gerekçeyle) hüküm kurmak “*eylemli uyma*”dır (Y. CGK, 11.02.2014, E. 2013/6-615, K. 2014/65); bölge adliye mahkemesinin bozma kararına uyulduğu belirtildiği halde, ilk hükümle aynı şekilde uygulama yapılması ve bozma kararındaki hukuka aykırılıkların giderilmeksizin karar verilmesi “*fiili direnme*” olarak tanımlanmaktadır. Tanımlama için bkz. **Erdem**, s. 135. Fiili direnmenin yeni bir bozma nedeni olduğu hususunda bkz. **Kaymaz**, s. 187. Bozma kararı sonrasında ilk derece mahkemesinin, bozma kararının dışına çıkarak, ilk kararını yeniden tartışma konusu yapamayacağı hususunda bkz. **Öztürk**, s. 722; **Erdem**, s. 134. Bozma nedeni teşkil eden hukuka aykırılık giderildikten sonra aynı kararın verilebileceği yönündeki -iştirak ettiğimiz- görüş için bkz. **Güngör**, s. 100.

edilemez³⁴. Bununla birlikte, ilk derece mahkemesine ısrar yetkisinin tanınması da ısrar konusunda karar verecek bir makamı zorunlu kılar ve bu tür bir uygulama da kanun yolu sürecini uzatacağından, bozma kararı sonrasında ilk derece mahkemesinin son kararının ortadan kalktığı kabul edilip, yeni bir muhakeme ile yeni bir son karar verilmesi gerekmektedir³⁵. Kanun koyucunun direnme yasağını düzenlemesi de bu amaca hizmet etmektedir. Bu sebeple, bozmadan sonra yapılacak yargılama bakımından önemli olan husus bozma nedeni teşkil eden hukuka aykırılığın giderilmesidir. Kanun koyucunun “*direnme yasağı*” ile engellemek istediği şey, ilk derece mahkemesi ile bölge adliye mahkemesi arasında “*bozma nedeninin*” tartışma konusu yapılmasıdır. Bozma nedeni ortadan kalktıktan veya diğer bir deyişle hukuka aykırılık giderildikten sonra aynı veya farklı bir kararın verilebilmesi mümkündür. Aynı veya farklı karar verilip verilemeyeceğini belirleyen husus, hiç şüphesiz bozma nedenidir.

İstinaf kanun yolunda kural, hukuka aykırılıkların istinaf kanun yolunda düzeltilmesi olduğu halde, bozma kararı verilmesi gereken hallerde bu kuraldan ayrılmış ve hukuka aykırılığın ilk derece mahkemesince düzeltilmesi usulü benimsenmiştir³⁶.

Bozmadan sonra devam olunan kovuşturmada, yeni delil ikame edilmişse bu delilin de duruşmada tartışılması, delillerin bütünüyle ikamesi ve tartışılması tamamlandıktan sonra iddia makamının esasa ilişkin mütalaasının alınması ve akabinde de esasa ilişkin savunmasının yapılması (ve sanık hazırsa son sözünün sorulması) suretiyle kovuşturmanın tamamlanması gerekmektedir.

İlk derece mahkemesince devam olunan kovuşturma neticesinde araştırma, inceleme ya da toplanan yeni delillere dayanarak, ilk kararda yer almayan gerekçeyle (ek veya değişik gerekçeyle) hüküm kurmak “*eylemlili uyma*”dır³⁷. Bölge adliye mahkemesinin bozma kararına uyulduğu belirtildiği halde, ilk hükümlerle aynı şekilde uygulama yapılması ve bozma kararındaki hukuka aykırılıkların giderilmeksizin karar verilmesi ise “*fili direnme*” olarak tanımlanmaktadır³⁸. Öğretide, bölge adliye mahkemesinin bozma

³⁴ Yenisey, s. 195.

³⁵ Yenisey, s. 195.

³⁶ Kaymaz, s. 160-161.

³⁷ Y. CGK, 11.02.2014, E. 2013/6-615, K. 2014/65, (www.kazanci.com. Erişim Tarihi: 21.07.2023).

³⁸ Tanımlama için bkz. Erdem, s. 135. İstinaf kanun yolunda, bozma kararında sonra ilk derece mahkemesinin ya bozmaya “aynen” uyacağı ya da bozma kararında belirtilen eksiklikler giderilerek yeni bir karar verilebileceği” hususunda bkz. Öztürk, s. 722;

kararına karşı “fiili direnmenin” yeni bir bozma nedeni olduğu öne sürülse de³⁹ biz bu düşünceye kısmen iştirak etmekteyiz. Düşüncemize göre bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bozma kararı suç vasfına veya sübuta yönelik ise bu tür bir bozma kararından sonra ilk derece mahkemesinin fiili direnmesi yeni bir bozma nedeni olamaz. Zira bu halde, esasında hiç bozma kararı verilmeyip bozma kararında belirtilen eksikliğin veya hatanın istinaf kanun yolunda giderilmesi gerekmektedir. Ancak bozma kararının CMK m. 280/1-e, f bentleri kapsamında olduğu hallerde bozma kararına karşı fiili direnmenin yeni bir bozma nedeni teşkil edeceği tartışmasızdır⁴⁰. Yine düşüncemize göre bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin “eylemleri uyma” ihtimalini öngörmesi halinde, dosyayı “*kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine*” gönderme yetkisini kullanarak bu ihtimali bertaraf edebilmesi de mümkündür.

CMK m. 283'teki açık düzenleme sebebiyle, bozma kararından sonra kurulan hüküm -eğer istinaf kanun yoluna sadece sanık tarafından veya sanık yararına başvurulmuşsa- ilk hükümden⁴¹ daha ağır olamayacaktır (reformatio in peius/ yaptırımını ağırlaştırmama kuralı)⁴².

Özen, Mustafa: Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 940.

³⁹ **Kaymaz**, s. 187.

⁴⁰ Yargıtay tarafından, bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bozma kararından sonra, ilk derece mahkemesinin görevsizlik gerekçesiyle görev uyuşmazlığı çıkarıp dosyayı Yargıtay'a göndermesinin direnme olduğu ve bu tür bir kararın “*yok hükmünde*” olduğu kabul edilmiştir. Yarg. 5. CD, T. 20.02.2017, E. 2017/792, K. 2017/591, karar için bkz. **Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır**, s. 706, dn. 119.

⁴¹ “*Daha ağır*” olamayacağı belirtilen hususun (hükümün) sadece cezayı mı, ceza ile güvenlik tedbirlerini mi yoksa bir bütün olarak yaptırım ve yaptırımın bütün hukuksal sonuçlarını mı kapsadığı hususu tartışmalıdır. Tartışma için bkz. **Ersöy**, Uğur: Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in peius) Yasağı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 204 vd.; **Selçuk/Çınar**, s. 123 vd.; **Özbek**, V. **Özer/Tepe**, İlker: “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in Peius) Yasağına İlişkin -Öğreti ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, (Basım Yılı: 2015) Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, s. 2775 vd.

⁴² Kural hakkında detaylı bilgi için bkz. **Ersöy**, s. 236 vd.; **Selçuk/Çınar**, 25 vd.; **Özbek/Tepe**, s. 3769. İstinaf kanun yolunda, maddi vakıanın bütünüyle yeniden incelenmesi söz konusu olduğundan, bu kanun yolu bakımından aleyhe bozma yasağının büyük bir önem taşıdığı hususunda bkz. **Birtek**, İstinaf, s. 312. Gelişigüzel istinaf taleplerini engelleyebileceğinden bahisle aleyhe değiştirme yasağının istinaf kanun yolunda kabul edilmemesi gerektiğini belirten karşı görüş için bkz. **Antakyalı**, Yasemin: “Ceza Yargılaması Hukuku’nda İstinaf Kanun Yolu- Bölge Adliye Mahkemeleri”, Ceza Hukuku Dergisi, Y. 3, S. 6, Nisan 2008, s. 193.

Bozma kararından sonra verilen son karar (nihai hüküm) ilk (bozulan) hükümle aynı olabileceği gibi farklı da olabilir. Yine bu son kararın, CMK m. 272’de düzenlenen kesinlik sınırının altında da olabilmesi mümkündür. Son kararın, kesinlik sınırının altında olması (verildiği anda kesin olması) veya taraflarca istinaf kanun yoluna götürülmemesi halinde -eğer resen istinafa tabi bir hüküm değilse- yeni bir istinaf denetimi söz konusu olamayacaktır. Bu halde, son karardaki hukuka aykırılık iddiaları CMK m. 309 kapsamında, kanun yararına bozma yoluyla çözümlenebilecektir.

İlk derece mahkemesinin bozma kararı öncesindeki son kararının “beraat” olması ve bozma sonrasında da “mahkûmiyet” karar verilmesi halinde, mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulduğunda, eğer mahkûmiyet kararı CMK m. 286 kapsamında temyiz edilebilir bir karar değilse (örneğin; 5 yılın altında bir hapis cezasına ilişkinse) bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bu karara yönelik tesis ettiği “*istinaf başvurusunun esastan reddi*” kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurulabilmesi mümkün değildir. Bu noktada, bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin suç vasfına ve sübuta ilişkin olduğu yani diğer bir deyişle hukuka aykırı olduğu hallerde, bozma kararı ve sonrasında geçerli olan direnme yasağı nedeniyle temyiz hakkının kaybedilmesi gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

III. BERAAT KARARININ BOZULMASINDAN SONRA VERİLEN MAHKÛMİYET KARARINA KARŞI İSTİNAF BAŞVURUSUNUN ESASTAN REDDİ VE BU KARARIN TEMYİZ EDİLEBİLİRLİĞİ

CMK m. 280/1-e, f bentleri kapsamında, istinaf kanun yolunda bozma kararı ancak “*ilk derece mahkemesinin kararında 289 uncu maddenin birinci fıkrasının (g) ve (h) bentleri hariç diğer bentlerinde belirtilen bir hukuka aykırılık nedeninin bulunması*” ve “*soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmediğinin veya önödeme ve uzlaştırma usulünün uygulanmadığının anlaşılması ya da davanın ilk derece mahkemesinde görülmekte olan bir dava ile yürütülmesinin zorunlu olması*” hallerinde verilebilecektir. Bu haller incelendiğinde, bozma kararı verilebilecek hallerin temelde usule ilişkin olduğu, suç vasfına ve sübuta ilişkin olmadığı görülmektedir.

Yukarıda da zikrolunduğu üzere, istinaf kanun yolunun amacı, mahiyeti ve bu kanun yolundaki denetimin kapsamı nazara alındığında, suç vasfı veya yargılamaya konu eylemin sübutu konusunda bozma kararı verilebilmesi mümkün değildir.

İlk derece mahkemesinin beraat kararına ilişkin olarak, bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından CMK m. 289/1-e, f bentlerine uygun veya bu hüküm ihlal edilerek verilen bozma kararı sonrasında verilen yeni kararın “mahkûmiyet” olması halinde sanığın temyiz hakkının elinden alınıp alınmadığı tartışması ortaya çıkmaktadır.

İlk olarak belirtmek gerekir ki; CMK m. 280/1-e, f bentleri kapsamında hukuka uygun bir bozma kararı sonrasında da bozmadan önceki yargılamada ispat konusunda ulaşılan kanaat ile bozmadan sonra ulaşılan kanaat farklı olabilecektir. Her ne kadar aynı hâkim veya mahkeme heyetinin bozmadan sonraki yargılamayı yürütmesi halinde ispata ilişkin kararın değişmesinin pek mümkün olmadığı düşünülebilirse de özellikle “bağlantı” nedeniyle yapılan bozma bakımından bağlantılı ceza davalarının birleştirilmesi veya “e” bendinde yer verilen ve mutlak/ kesin hukuka aykırılık nedenleri giderildikten sonra ispat konusunda farklı bir sonuca/ kanaate ulaşılabilmesi mümkündür. Yine hâkim veya mahkeme heyetinin değiştiği haller bakımından da bozma kararı m. 280/1-f kapsamında olsa dahi her hâkimin delil takdiri ve şüphenin yenilmesi konusunda ikna olma/ inanma derecesi farklı olacağından⁴³ ve vicdani kanaate ulaşma serbestisi bulunduğundan, fiilin vasıflandırılması ve sübutu konusunda farklı bir karar verilebilecek ve bozmadan önceki beraat kararı yerine “mahkûmiyet” kararının verilmesi de söz konusu olabilecektir.

CMK m. 280/1-e, f bentlerine aykırı olarak gerçekte istinaf kanun yolunda duruşma açılarak veya dosya üzerinden değerlendirme yapılarak, suç vasfına ve sübuta yönelik yeni bir karar verilmesi gerekirken, istinaf kanun yolunun kabul edilmesindeki amaç göz ardı edilerek ve düşüncemize göre Yargıtay taklit edilerek bozma kararı verilmesi halinde de CMK m. 284/1’de düzenlenen “direnme yasağı” ve ilk derece mahkemesi hakimlerinin bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından notlandırılması uygulaması⁴⁴ ne-

⁴³ İkna/ inanma konusunun kişiden kişiye değiştiği, izafi bir nitelik taşıdığı, herkesin inanma noktasının farklı olduğu hususunda bkz. **Centel/Zafer**, s. 842; **Yurtcan**, Erdener, CMK Şerhi, C. II, 7. Baskı, Ankara 2015, s. 796; **Gedik**, Doğan/ **Topaloğlu**, Mahir: Ceza Muhakemesinde İspat ve Şüphenin Sanık Lehine Yorumlanması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 31; **Birtek**, Fatih: AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Işığında Ceza Muhakemesinde Delil ve İspat, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 402 vd.; **Birtek**, İstinaf, s. 17-18. İspatın nispi oluşunun, mahkeme kararlarına karşı kanun yolunun açık olmasının nedenlerinden birisi olduğu hususunda bkz. **Aydın**, Devrim: Ceza Muhakemesinde Deliller, Yetkin Yayınları, İstanbul 2014, s. 27; **Karakehya**, Hakan: Ceza Muhakemesi Hukuku II, 1. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2015, s. 107-108.

⁴⁴ 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun 28. maddesine göre bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin başkanı tarafından, incelemeye konu dosya ile ilgili olarak ilk

deniyle, bozmadan sonra, ilk nihai kararın bütünüyle değişerek ilk nihai karar beraat olsa dahi bozmadan sonraki son karar mahkumiyet olabilecektir⁴⁵. Hiç şüphesiz bu tür bir uygulama kesinlikle hukuka aykırıdır ve istinaf kanun yolunun kabul edilmesindeki amaçla çelişmektedir. Bölge adliye mahkemelerinin suç vasfına ve sübuta yönelik olarak bozma kararı vermeleri, istinaf kanun yolunun inkârı veya diğer bir deyişle bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin kendisini inkârı anlamına gelir.

İlk derece mahkemesinin “beraat” kararının, istinaf kanun yolunda bozulması sonrasında mahkûmiyet kararı verilmesi ve bu karara yönelik istinaf başvurusunun reddedilmesi neticesinde, son karar CMK m. 286 kapsamında temyiz yolu açık bir karar değilse kararın kesinleşmesi söz konusu olabilecek ve bu durumda bir hukuka aykırılık söz konusu ise bu hukuka aykırılığın olağanüstü kanun yolları dışında çözümlenebilmesi mümkün olamayacaktır. Bu şekilde kesinleşen karar bakımından, sanığın temyiz kanun yoluna başvurma hakkının -hukuka aykırı bir şekilde- elinden alınıp alınmadığının iki farklı açıdan (iki farklı ihtimal bakımından) değerlendirilmesi gerekmektedir.

İlk olarak, beraat kararının bozulmasına dair bölge adliye ceza mahkemesi kararının CMK m. 280/1-e, f'ye uygun olduğu halde, ilk derece mahkemesinin hatalı uygulaması nedeniyle sanığın temyiz hakkının elinden alınması söz konusudur. Zira bu halde, ilk derece mahkemesinin suç vasfına ve sübuta dair beraat kararının, gerçekte ön ödemeye veya uzlaştırmaya tabi olan veya bağlantı nedeniyle birlikte görülmesi gereken ya da yargılama koşulunun gerçekleşmesi sonrasında görülmesi gereken bir ceza uyumsuzluğu bulunmaktadır. Bu kurumlara ilişkin koşulların ilk derece mahkemesi tarafından ihmal edilmesi veya hatalı değerlendirilmesi nedeniyle bozulması ve bozmadan sonra da sanığın mahkum edilmesi ve akabinde de istinaf başvurusunun esastan reddi kararı ile birlikte -temyiz kanun yolu kapalı hüküm

derece mahkemesi hâkimi/ mahkeme heyeti ve soruşturma aşamasında görev alan, iddianameyi tanzim eden, duruşmaya katılan, mütalaa veren veya kanun yoluna başvuran Cumhuriyet savcılarının hakkında “kanun yolu değerlendirme formu” düzenlenmektedir. Yine aynı Kanun’un 21/c hükmüne göre bu formlar, “derece yükselmesi” bakımından dikkate alınmaktadır. Hakimlerin terfi sisteminin hukuka değil, kuruma (Yargıtay, Danıştay) ve kurumsal görüşe (içtihat) bağlılığı getirdiği yönündeki haklı eleştiri için bkz. **Otaç**, Cengiz: “Adli Yargı Hakimlerinin Görevde Yükselme Şartlarının Yargı Bağımsızlığına Etkisi”, HFS 24, s. 160.

⁴⁵ Bu nedenledir ki öğretilerde, bozma kararı sonrasında dosyanın “*kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine*” gönderilebileceğinin CMK m. 280’de açıkça düzenlenmiş olması isabetli bulunmuştur. Görüş için bkz. **Çınar**, s. 155; **Güngör**, s. 87.

bakımından- temyiz kanun yolunun kapatılması gibi bir olumsuz sonuç ortaya çıkmaktadır.

İkinci olarak, bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin istinaf kanun yolunu ve kendisini inkâr anlamına gelecek şekilde ve hukuka aykırı olarak, CMK m. 280/1-e, f bentleri dışına çıkmak suretiyle bozma kararı vermesi ve bozma kararı sonrasında da bozulan beraat kararı yerine mahkûmiyet hükmü kurulması halinde ise -bu hüküm bakımından temyiz kanun yolu kapalıysa- sanığın temyiz yoluna başvurma hakkı, bizatihi bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından elinden alınmış olmaktadır.

İlk ihtimal bakımından, bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından verilen bozma kararı hukuka uygun olacağından, sanığın temyiz hakkının -hukuka aykırı bir şekilde- elinden alınması söz konusu olmayacaktır. Her ne kadar bu ihtimalde de bozmadan önceki beraat hükmünün, mahkûmiyete dönüşmesi söz konusu olabilirse de bu durum bir hukuka aykırılık olmayıp, bizatihi maddi gerçeğin tezahürü ve hâkimin delilleri serbestçe ve vicdani kanaatine göre takdir etmesinin bir sonucudur. Zira bu tür bir bozma kararı bakımından da direnme yasağı söz konusu olsa dahi bölge adliye mahkemesinin bozma kararında suç vasfına ve suçun sübutuna dair bir tespit bulunmadığından, bozma kararı sonrasında bozmadan sonraki serbestlik ilkesi uyarınca ilk derece mahkemesinin, bozmadan önceki beraat kararının hatalı olduğunu düşünerek yeni bir karar vermesi hukuka aykırı kabul edilemez. Yine bu şekildeki bir kararın istinaf kanun yolunda kesinleşmesi nedeniyle sanığın temyiz hakkının -hukuka aykırı olarak- elinden alındığı söylenemez.

İkinci ihtimal bakımından ise bölge adliye mahkemesinin beraat kararına yönelik bozma kararının suç vasfına ve sübuta yönelik olması, direnme yasağı ve ilk derece mahkemesi hakimlerinin notlandırılmasından kaynaklanan baskı nedeniyle bozmadan sonra mahkûmiyet kararı verilmesi hukuka aykırı olup mezkûr baskı nedeniyle hâkimin serbestçe ve vicdani kanaatine uygun bir şekilde karar verdiği söylenemez. Bu durumda hukuka aykırı bozma kararı nedeniyle -temyiz kanun yolu kapalı hükümler bakımından- sanığın temyiz hakkı elinden alınmış olmaktadır. Bu durumda sanık hakkındaki mahkûmiyet kararı, yukarıda yer verilen yasal baskı ve notlandırma baskısı nedeniyle, ilk defa bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından verilmiş bir mahkûmiyet kararı olarak değerlendirilmeli ve bu karara karşı temyiz kanun yolunun açık olduğu kabul edilmelidir. Zira suç vasfının hatalı olduğunu veya beraat yerine mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiğini düşü-

nen ceza dairesinin duruşma açarak⁴⁶ veya duruşma açmaksızın⁴⁷ delilleri yeniden takdir etmek suretiyle ilk derece mahkemesinin beraat kararını kal-

⁴⁶ “Yargıtayın CMK m. 193/2 (ve CMK m. 223/9) hükmünün uygulanmasında derhal beraat kararı verilmesi bakımından dahi ‘delil takdiri gereken hallerde’ savunma alınmaksızın ve sanık sorguya çekilmeksizin beraat kararı verilemeyeceğini kabul ettiği nazara alındığında CMK m. 280/1-a hükmü kapsamında duruşma açılmaksızın ve delil takdiri yapılmaksızın sadece dosya üzerinden inceleme yapılarak sanığın savunması alınmaksızın mahkûmiyet kararı verilebileceğini kabul etmenin ceza muhakemesinin temel ilkelerine aykırı olacağı” hususunda bkz. **Birtek**, İstinaf, s. 235.

⁴⁷ CMK m. 280/1-a (ve bu hükmün atf yaptığı CMK m. 303/1) kapsamında, dosya üzerinden inceleme yapılarak mahkûmiyet kararının kaldırılıp, beraat kararı verilebilmesi mümkündür. Nitekim Yargıtay’a göre “5271 sayılı CMK’nın 280. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin dosyayı ve dosyayla birlikte sunulmuş olan delilleri inceledikten sonra verebileceği kararlar “istinaf başvurusunun esastan reddine”, “düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine”, “hükmün bozulmasına” ve “davanın yeniden görülmesine” olarak sayılmış, davanın yeniden görülmesi kararını veren bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin duruşma sonunda ya istinaf başvurusunu esastan reddedeceği ya da ilk derece mahkemesi hükmünü kaldırarak yeniden hüküm kuracağı belirtilmiştir...

CMK’nın 303/1-a. maddesinin Yargıtayca süregelen uygulaması, 7035 sayılı Kanun değişikliği ve gerekçesinde ifade edilen düzenlenme amacı hep birlikte ele alındığında; ilk derece mahkemelerince kabul edilen maddi mesele değiştirilmeden ve yeni bir delil araştırmasına girilmeden bölge adliye mahkemesince duruşma açılmaksızın hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf isteminin esastan reddine karar verilebileceğinin kabülünde zorunluluk bulunmaktadır.

Öte yandan, ceza yargılamamızda dar anlamda istinaf sisteminin benimsenmiş ve ilk derece mahkemesince kabul edilen maddi meselede değişikliğe gidilmemiş olması nedenleriyle duruşma açılmaksızın beraat kararı verilmesinde doğrudan doğruyalık ve yüz yüzelik ilkelerinin ihlal edilmesinden de bahsedilemeyecektir. İstinaf mahkemesi, CMK’nın 280/1-a maddesi gereğince duruşma açılmasına karar vermesi hâlinde; yargılama sonucunda beraat dahil olmak üzere her türlü kararı verebilecektir. Kanun koyucu füzuli işler ile iştigal etmeyeceğine göre; 7035 sayılı Kanun ile beraat kararı verme imkânının getirilmesi bir anlam taşımayacaktır. Bu nedenle Bölge adliye mahkemesince ilk derece mahkemesi tarafından belirlenen maddi mesele değiştirilmediği ve yeni bir delil de toplanmadığı hâlde beraat kararı verilebilmesi için duruşma açılması gerektiğinin kabulü, 7035 sayılı Kanun’un gerekçesiyle çelişebileceği gibi yargılamanın etkin ve hızlı bir biçimde sonlandırılmasına da katkı sağlamayacaktır. İlk derece mahkemesinin kabul ettiği maddi mesele değiştirilmeden dosya üzerinde yapılacak inceleme ile verilen beraat kararına karşı ilgililerce temyiz kanun yoluna başvurulabilecek olması karşısında bu durumda bir kazanılmış hak da söz konusu olmayacaktır. Diğer taraftan “sanık yararına olan hukuk kurallarına aykırılık hükmün sanık aleyhine bozulması için Cumhuriyet savcısına hak vermez.” hükmü de gözetilmelidir” Yarg. CGK, T. 05.07.2022, E. 2021/359, K. 2022/528, (www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.07.2023). İstinaf kanun yolunda dosya üzerinden delil takdiri yapılmasının ceza muhakemesinin temel ilkelerine aykırı olduğu hususunda bkz. **Kaymaz**, s. 138 vd.; **Balcı/Öztürk**, s. 165; **Birtek**, İstinaf, s. 236-237. Düşüncemize göre dosya üzerinden

dırması ve akabinde de mahkûmiyet kararı vermesi gerekir. Hiç şüphesiz bu şekilde hareket etmesi halinde, bu mahkûmiyet kararı, ilk defa verilen ve CMK m. 286/2-d kapsamında “ilk defa bölge adliye mahkemesince verilen” bir mahkûmiyet kararı olacağından temyiz kanun yolu açık olacaktır.

Yargıtay uygulamasında “beraat kararının istinaf incelemesini yapan Bölge Adliye Mahkemesince üzerine beraat hükmünün hukuka aykırı olarak mahkumiyet kararı verilmesi gerektiğinden bahisle bozulmasından sonra anılan karara direnme yetkisi bulunmayan ve kanunen uyma zorunluluğu bulunan ilk derece mahkemesince verilen mahkumiyet hükmünün aslında Bölge Adliye Mahkemesince verilmiş bir karar olarak kabulünde zorunluluk bulunduğu, esas olarak Bölge Adliye Mahkemesince beraat hükmünün mahkumiyet veya mahkumiyet hükmünün beraat olması gerektiği yönünde bozma kararı verilemeyeceği, bu tür kararların istinaf başvurusu üzerine Bölge Adliye Mahkemesince verilmesi gereken kararlardan olduğu, bu şekilde verilen kararların ilk derece mahkemesi kararı niteliğinde bulunduğu kabulü halinde esasen tarafların var olan temyiz haklarının ellerinden alınmış olacağına ilişkin olarak, mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama neticesinde kurulan yeni mahkumiyet hükmünün temyizi kabil olduğu” kabul edilmektedir⁴⁸.

Hiç şüphesiz Yargıtay’ın, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kendilerini ve istinaf kanun yolunu inkâr anlamına gelen keyfi bozma kararı nedeniyle ortaya çıkan ve sanığın temyiz hakkını elinden alan uygulamasını ve bu uygulama nedeniyle sanığın adil yargılanma hakkının ihlal edilmesini engellemeye yönelik ve istikrar kazanan bu kabulü isabetlidir.

Kanun yoluna başvurma hakkı, hukuka aykırı/ hatalı mahkeme kararlarına karşı kabul edilmiş bir tür hukuki çare olduğundan, adil yargılanma

delil takdiri yapılamaz ve sadece eylemin sübutu konusunda herhangi bir tartışma bulunmayan hallerde, hukuki bir sorun olarak “suçun nitelendirilmesi” (suç vasfına ilişkin hukuki mesele) dosya üzerinden çözümlenebilir ve ancak bu tür bir halde dosya üzerinden mahkumiyet kararı kaldırılıp beraat kararı verilebilir.

⁴⁸ Yarg. 14. CD, T. 04.03.2021, E. 2018/6371, K. 2021/1851, (www.yargitay.gov.tr. Erişim Tarihi: 20.07.2023); “esas olarak Bölge Adliye Mahkemesince suç vasfı yönünden bozma kararı verilemeyeceği, bu tür kararların istinaf başvurusu üzerine Bölge Adliye Mahkemesince verilmesi gereken kararlardan olduğu, bu şekilde verilen kararların ilk derece mahkemesi kararı niteliğinde bulunduğu kabulü halinde esasen tarafların var olan temyiz haklarının ellerinden alınmış olacağı” Yarg. 9. CD, T. 21.10.2021, E. 2021/23736, K. 2021/8589; aynı yönde bkz. Yarg. 9. CD, T. 10.05.2022, E. 2021/13673, K. 2022/4236; Yarg. 5. CD, T. 09.06.2022, E. 2022/599, K. 2022/6476; Yarg. 9. CD, T. 06.07.2022, E. 2021/15983, K. 2022/7579. Kararlar için bkz. www.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.07.2023.

hakkı ile bütünlük arz eden⁴⁹ ve hak arama hürriyetini de tamamlayıcı nitelik taşıyan bir haktır⁵⁰. Bu hak, AİHS Ek 7 No’lu Protokol ile açıkça bir insan hakkı olarak tanımlanmış olup hakkında mahkûmiyet kararı verilen kişinin, bu karara karşı “*daha yüksek bir mahkemeye*” başvurmasını güvenceye bağlamaktadır.

Yargıtay’ın yukarıda yer verilen ve isabetli bulduğumuz uygulamasının, sanığın kanun yoluna başvurma hakkını güvence altına aldığı görülmektedir. Zira bu sorun, ancak istikrarlı uygulama/ içtihat yoluyla çözülebilir. Kanun değişikliği yoluyla sorunun çözümü mümkün değildir. Çünkü sorun CMK m. 280’deki bir hatadan veya eksiklikten değil, keyfi ve hukuka aykırı istinaf uygulamasından kaynaklanmaktadır. CMK m. 280 hangi hallerde bozma kararı verilebileceğini açık ve kesin bir şekilde ve sınırlı saymak suretiyle düzenlediğinden ve keyfi/ hukuka aykırı her uygulamanın kanun ile ayrıca yasaklanması kanun yapma tekniğine uygun olmadığından bu sorunun kanun değişikliği ile çözümlenmesi gerekli olmadığı gibi uygun da değildir.

SONUÇ

İstinaf kanun yolu, ilk derece mahkemesinin kararının hem maddi hem de hukuki mesele yönünden denetlendiği ve hukuka aykırılıkların düzeltilmesinin esas olduğu bir kanun yoludur. İstinaf kanun yolunda bozma istisnai olduğu gibi ancak CMK m. 280/1-e, f bentlerinde sayılan sebeplerle sınırlı bir karar türüdür.

Bozmadan sonra, bozma kararında özel olarak gösterilmesi gereken bozma nedenlerini gidererek (hukuka aykırılıkları düzelterek) yeni (aynı veya farklı) bir son karar vermek zorundadır. Bozma kararına karşı direnme yasal olarak mümkün olmadığından, ilk derece mahkemesinin bozma nedenleri hususunda bölge adliye mahkemesi ceza dairesi ile tartışması kanun tarafından engellenmiştir.

CMK m. 280/1-e, f bentleri kapsamında (hukuka uygun) bir şekilde verilen bozma kararı neticesinde, kovuşturmayaya devam olunarak ve hukuka aykırılıklar giderilerek verilecek son karar, bozma öncesindeki kararla aynı olabileceği gibi o karardan farklı ve zıt bir karar da olabilecektir. Bozma

⁴⁹ **Doğru, Osman/Nalbant, Atilla:** İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar, Legal Kitabevi, 1. Cilt, Ankara 2012, s. 609; **Harris, D. J./O’Boyle, M./Bates, E. P./Buckley, C. M.:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku, Ankara 2013, s. 776.

⁵⁰ **Birtek, İstinaf,** s. 43-44. Kanun yoluna başvurma hakkının bir insan hakkı olduğu hususunda bkz. **Yenisey/Nuhoğlu,** s. 908.

öncesinde beraat kararı verildiği halde, bozmadan sonraki yargılamada mahkûmiyet kararı verilebilir ve bu karar temyizi mümkün olmayan bir karar olabilir. Bu tür bir karar değişikliği, hukuka aykırılık giderildikten sonra verildiğinden, maddi gerçeğe daha uygun kabul edilmeli ve sanık bakımından herhangi bir hak kaybı tartışması söz konusu olmamalıdır.

Bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından, CMK m. 280/1-e, f bentlerinde sayılan haller dışındaki hukuka aykırılıklar bakımından, duruşma açılarak veya dosya üzerinden inceleme yapıp yeni bir karar verilmek yerine, kanuna aykırı bir şekilde ve istinaf mahkemelerinin varlık nedeni ve istinaf kanun yolunun mahiyeti ve kapsamı yok sayılarak ve kendini inkâr biçiminde, suç vasfına veya sübuta yönelik olarak bozma kararı verilmesi kabul edilemez. İlk derece mahkemesinin beraat kararına yönelik olarak bu tür bir bozma kararı verildiğinde, bu karara karşı direnme yolu kapatıldığından ve ilk derece mahkemesi hakimlerinin bölge adliye mahkemesi tarafından notlandırıldığından, bozma kararında yer verilen gerekçelere aykırı yeni (değişik gerekçeyle ve yeni tartışılan delillerle beraat veya ilk hükümde olduğu gibi beraat biçiminde) bir son karar verilebilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, bu tür bir mahkûmiyet kararı, ilk defa bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından verilmiş bir mahkûmiyet kararı olarak değerlendirilmeli ve bu karara karşı yapılan istinaf başvurusunun reddedilmesi halinde temyiz kanun yolunun açık olduğu kabul edilmelidir. Bu kabulü ortaya koyan Yargıtay kararları isabetli olup sanığın kanun yoluna (temyize) başvurma hakkını güvenceye alan bir işlev görmektedir. Bu nedenle, mezkûr içtihadın süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Zira bölge adliye mahkemelerinin keyfi davranışının neticesinde ortaya çıkan bu sorunun kanun değişikliği ile çözümlenebilmesi mümkün olmayıp, sorunun tek çözüm yolu istikrar kazanmış içtihatlardır. Yargıtay'ın içtihat mahkemesi olmak ve hukukun yeknesak uygulanmasını sağlamak görevi de burada kendisini göstermelidir.

İstinaf kanun yolunun kabul edilmesindeki amacın, bu kanun yolunun mahiyetinin ve istinaf denetiminin kapsamının tam olarak özümsemediği hatalı bir istinaf uygulamasında, bir insan hakkı olarak kabul edilen kanun yoluna başvurma hakkının sanığın elinden alınması hukuk devleti (ve hukuk güvenliği ilkesi) açısından kabul edilemez.

KAYNAKÇA

- Antakyalı, Yasemin:** “Ceza Yargılaması Hukuku’nda İstinaf Kanun Yolu-Bölge Adliye Mahkemeleri”, Ceza Hukuku Dergisi, Y. 3, S. 6, Nisan 2008, s. 159-212.
- Aydın, Devrim:** Ceza Muhakemesinde Deliller, Yetkin Yayınları, İstanbul 2014.
- Balcı, Fidan/Öztürk, Seyithan:** Yargıtay Kararları Işığında Ceza Yargılamasında İstinaf ve Temyiz, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.
- Birtek, Fatih:** AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararları Işığında Ceza Muhakemesinde Delil ve İspat, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- Birtek, Fatih:** Ceza Muhakemesinde İstinaf, Adalet Yayınevi, Ankara 2019. (İstinaf)
- Birtek, Fatih:** “Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk”, İstanbul Hukuk Mecmuası (İHM), C. 80, S. 4, Y. 2022, s. 1331-1372.
- Centel, Nur/Zafer, Hamide:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Yirminci Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Çınar, Ali Rıza:** Türk ve Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- Doğru, Osman/Nalbant, Atilla:** İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi Açıklama ve Önemli Kararlar, Legal Kitabevi, 1. Cilt, Ankara 2012.
- Erdem, Mustafa Ruhan:** Ceza Muhakemesinde Yeni Bir Denetim Muhakemesi Yolu Olarak İstinaf, Seçkin Yayınları, Ankara 2010.
- Ersoy, Uğur:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in peius) Yasağı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- Gedik, Doğan/Topaloğlu, Mahir:** Ceza Muhakemesinde İspat ve Şüphenin Sanık Lehine Yorumlanması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Gökçen, Ahmet/Balcı, Murat/Alşahin, M. Emin/Çakır, Kerim:** Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.
- Güngör, Devrim:** Ceza Muhakemesinde İstinaf, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- Harris, D. J./O’Boyle, M./Bates, E. P./Buckley, C. M.:** Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku, Yüksek Yargı Kurumlarının Avrupa

- Standartları Bakımından Rollerinin Güçlendirilmesi Projesi (Avrupa Konseyi) Yayını, Ankara 2013.
- Karakehya**, Hakan: Ceza Muhakemesi Hukuku II, 1. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2015.
- Kaymaz**, Seydi: Ceza Muhakemesinde İstinaf, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Kunter**, Nurullah/**Yenisey**, Feridun/**Nuhoğlu**, Ayşe: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, Onsekizinci Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2010.
- Otacı**, Cengiz: “Adli Yargı Hakimlerinin Görevde Yükselme Şatlarının Yargı Bağımsızlığına Etkisi”, HFSA 24, 156-171.
- Özbek**, V. Özer/**Tepe**, İlker: “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in Peius) Yasağına İlişkin -Öğreti ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, (Basım Yılı: 2015) Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s. 3759-3797.
- Özbek**, Veli Özer/**Doğan**, Koray/**Bacaksız**, Pınar/**Tepe**, İlker: Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022.
- Özen**, Mustafa: Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- Öztürk**, Bahri (Ed.): Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018, s. 690.
- Sarıgül**, Ali Tanju: Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf, Türkiye Barolar Birliği Yayını (Yayın No. 332), Ankara 2017.
- Selçuk**, Sami: “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHFHAD, Y. 2013, C. 19, S. 2, s. 319-361.
- Selçuk**, Sami/**Çınar**, Ali Rıza: Yaptırım (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Soyaslan**, Doğan: Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.
- Şahin**, Cumhur/**Göktürk**, Neslihan: Ceza Muhakemesi Hukuku, 13. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022.
- Toroslu**, Nevzat/**Feyzioğlu**, Metin: Ceza Muhakemesi Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara 2008.

Ünsal, Cengiz: Ceza Muhakemesinde İstinaf, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2016.

Ünver, Yener/**Hakeri**, Hakan: Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

Yenisey, Feridun: Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf ve Tekrar Kabulü Sorunu, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1979.

Yenisey, Feridun/**Nuhoğlu**, Ayşe: Ceza Muhakemesi Hukuku, Güncellenmiş 10. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2022.

Yurtcan, Erdener: CMK Şerhi, C. II, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.